

МЕД МАКЕДОНСКО ЕКОЛОШКО ДРУШТВО

ИНФОРМАТОР #28

јули—септември
2015



Балканскиот рис ќе добие уште едно документарно видео посветено на долгогодишните напори за заштита на ова животно.

Снимањето се одвиваше во Македонија, Албанија, Косово и Црна Гора. Видеото нуди интересни снимки за теренските активности поврзани со мониторингот на рисот, како и работа со луѓе и лобирање за нови заштитени подрачја.

Премиерното прикажување е закажано за крајот од октомври 2015 година, во рамките на планираниот симпозиум за балканскиот рис кој ќе се одржи во Албанија.

Промовирана платформата „Пријателите на Шара“

На 26 септември во Тетово се одржа промотивен настан за новоформираната платформа „Пријателите на Шара“ со настап на две музички групи од Тетово. Оваа неформална платформа е составена од трите здруженија „Институт за развој на заедницата“ и планинарски клуб „Љуботен“ од Тетово и „Центарот за едукација и развој“ од Теарце, со цел поддршка на процесот за прогласување на Шар Планина за национален парк.

Во следните две години „Пријателите на Шара“ ќе организираат едукативни настани на коишто ќе се зборува за придобивките што овој регион може да ги има доколку Шара се заштити.

- „Со организациите коишто се нарекоа „Пријателите на Шара“ се обединивме во мисијата Шара да ја видиме како заштитено подрачје. Платформата „Пријателите на Шара“ е од отворен тип и во неа може да се зачленат сите физички и правни лица кои би сакале Шар Планина во иднина да биде заштитено подрачје“, рече Сретен Коцески од Институтот за развој на заедницата од Тетово.

На промотивниот настан учествуваа граѓани, активисти и граѓански здруженија од регионот. Публиката уживаше во настапот на „High Control“ и „Këpurdhat“ од Тетово. На настанот се делеа промотивни материјали, а беа потпишани и повеќе од 30 пристапници за членство во платформата.

Активностите на платформата „Пријателите на Шара“ се поддржани од проектот „Зачувување на биолошката разновидност преку одржливо управување со ресурсите на Шар Планина“ што го спроведува МЕД со финансиска поддршка на фондацијата Еуронатур и Германската федерална агенција за животна средина (DBU).



Фросина Пандурска Драмиќанин
pandurska@mes.org.mk



euronatur



Проект „Вода за езерата, блатата, изворите и луѓето на планината Јабланица”



ПРИРАЧНИК ЗА ОДРЖЛИВО УПРАВУВАЊЕ (СТОПАНИСУВАЊЕ) СО ШУМИТЕ НА ПЛАНИНАТА ЈАБЛАНИЦА

(ЗЕМАЈКИ ЈА ПРЕДВИД УЛОГАТА
НА ШУМИТЕ ВО ЗАШТИТАТА НА
ВОДНИТЕ СЛИВОВИ)

Прирачникот за одржливо управување со шумите е изработен во рамките на проектот „Вода за езерата, изворите, блатата и луѓето на планината Јабланица”. Во овој документ е претставено шумското богатство на Јабланица, шумите со високи конзервациски вредности, користени практики за стопанисување со шумите како и насоки за одржливо управување со шумите на Јабланица. Прирачникот освен на македонски е преведен и на албански и на англиски јазик.

Резултати од камповите за следење на миграцијата на птиците

Од 2012 година наваму, МЕД организира кампови за утврдување и следење на миграцијата на птиците низ територијата на Македонија. Оваа активност е поддржана од неколку проекти, која има за цел да одговори на прашањето – дали постојат и кои се миграторните патишта за птиците преселници низ Македонија?

Активностите за утврдување и следење на миграцијата на птиците низ Македонија за последните четири години се следните: истражени се четири различни локалитети



(долина на јужен Вардар, Пелагонија, долина под Илинска Планина, Дојранска котлина), со помош на 15-тина волонтери и истражувачи на птици, со вкупно поминати 240 часа во набљудување.

Забележани се дваесетина различни видови птици преселници, од кои единствено потврдена е миграцијата за белиот штрк (*Ciconia ciconia*), ластовичките (*Hirundo rustica* и *Delichon urbicum*), пчеларките (*Merops apiaster*) и тресиопашките (*Motacilla spp.*) и некои грмушарчиња (*Sylvia spp.*).

Тоа се неколкуте видови кои манифестираа однесување карактеристично за миграција – се групираа во поголеми ловни јата, кои наредниот ден не се појавуваат на истото место. Но тоа се знаци на миграција за помалите преселни видови птици. Она што не успеавме да го забележиме беа бројните јата птици, како континуирано прелетуваат кон југ, општопознатата “V” формација или лизгачкиот лет на големите грабливи птици кои ги користат поволните струења на воздухот за да можат без употреба на многу енергија да совладаат поголеми растојанија. Единствените птици грабливки и преселници кои покажаа некаква активност на мигрирање беа малиот орел (*Hieraetus pennata*), малиот (*Aquila pomarina*) и големиот орел кликач (*Aquila clanga*).



И покрај досегашните наоди, МЕД продолжува со потрагата по миграторните патишта на птиците на територијата на Македонија, користејќи ги традиционалните и новите техники и методи на истражување.

Контакт: Данка Узунова
uzunova@mes.org.mk

Штркови, изброени!

Оваа година во јули за прв пат по 57 години дознавме колку штркови има во Македонија, благодарение на нашите волонтери и локалното население!

Штркот е со сигурност најпознатата и најпрепознатливата птица преселница во Македонија и токму затоа бевме силно решени да спроведеме успешен попис на сите нивни гнезда. Оваа активност покрај значајните научни резултати беше и можност да се провери колку се силни врските на МЕД со своите волонтери и соработници.

Пописот на штркови започна во мај, а беше завршен во средината на јули, пред младите штркови да излетаат од гнездата. Според пописот, во Македонија има 817 активни гнезда на штркови во кои има 2027 млади штркови. За да се добијат овие бројки беа потребни повеќе од дваесет волонтери и соработници како и поддршка од локалното население од над илјада села.



Волонтерите и соработниците на МЕД работеа во различни услови и самите изнаоѓаа начини да се справат со пределот кој требаше да го покријат. Еден волонтер броеше гнезда на велосипед, двајца волонтери броеја со мотори, еден волонтер ги броеше од височина за да набљудува што точно има во гнездата, а некои и мака мачеа со картите до тешко достапни локации и го губеа патот по неколку пати на ден. Сепак, сите од нив со радост ги споделуваа преживеаните авантури и гордоста на сите локалци за „нивните“ штркови.

Во многу села слушнавме како луѓето самостојно се организирале да спасат повредени млади или гнезда во неволја. Дел од нив ги хранеле повредените млади, а во некои села локалното население и самостојно поставува платформи за безбедно гнездење.

Попис од ваков вид последен пат е спроведен во 1958 година од научникот Р. Јоветиќ. Тогаш во Македонија имало вкупно 1132 активни гнезда (315 гнезда повеќе од 2015 год.), во нив имало вкупно 3576 млади (1552 млади повеќе од 2015 год.) и за разлика од сега, кога најголем број од гнездата се на електрични столбови или слични конструкции, во 1958 година најголем број од гнездата биле на куќи.

Состојбата со штрковите се следи низ цела Европа. Минатата и оваа година низ цела Европа се спроведуваа Седмиот меѓународен цензус на штркови во којшто ќе бидат вброени и резултатите од Македонија.



PRESPA NET

a network of environmental NGOs for Prespa



Од основањето на ПреспаНет, овој планинарски настан е втор по ред и се стреми да стане традиција која членовите на мрежата ќе го организираат на различни места во преспанскиот регион на трите соседни земји. Ваквата дружба се покажа како навистина ефикасен начин за зближување на луѓето, а воедно за размена на нови идеи но и за зголемување на заедничката продуктивност.

Членовите на мрежата за време на последната средба се согласија, овој пат планинарската активност да се одржи во албанскиот дел на Преспанското Езеро, по падините на планината Галичица . Организацијата на дружбата и припадна на ППНЕА.

Планинарејќи на овој дел од Галичица, учесниците имаа можност да уживаат во видикот на езерото и убавините кои ги нудат трите соседни земји .

Освен искачувањето на планината, беа посетени и средновековниот музеј во Корча и селото Бобошница познато по развиениот селски туризам.



Контакт: Светлана Пејовиќ
arsovska@mes.org.mk

Преспански јаболкобер

Традиционално, секоја година септември е месецот кога општината Ресен ги одбележува и слави деновите на бербата на далеку прочуеното преспанско јаболко. Така и оваа година од 25 до 27 септември се одржа 15 –от по ред Преспански јаболкобер. Во рамките на манифестацијата се одржаа повеќе активности во чест и славење на јаболкото во Преспа.

Најмладите преспанчани на детскиот базар ја промовираа преспанската традиционална кујна, а на градскиот плоштад во Ресен се одржа саемска манифестација каде беа изложени механизација, алати и заштитни препарати поврзани со овоштарството, како и производи од јаболка. Исто така беше промовирана и работна верзија на компјутерската игра, базирана на платформата на Фејсбук, PrespaVille наменета за промовирање на современи методи на одгледување јаболка.

ПреспаНет и оваа година, здружено со претставници од трите соседни земји, присуствуваше на настанот каде ја промовираше заедничката работа. За време на посетата беше одржан и состанок со општина Ресен на кој беше дискутирана понатамошната соработка.



Контакт: Даниела Заец
zaec@mes.org.mk

Петта балканска одонатолошка средба - BOOM 2015



Во периодот 7-15 август 2015 година во Македонија се одржа Балканската одонатолошка средба (Balkan Odonatological Meeting – BOOM 2015). Околу 20 учесници од Словенија, Босна и Херцеговина, Србија, Холандија, Германија и Македонија беа дел од истражувачкиот тим. Како и на претходните средби, во текот на овогодишната средба беа спроведени теренски истражувања,

неколку предавања и работилници за вилинските коњчиња. BOOM претставува одлична можност за стекнување знаења и размена на искуства за овие видови животни, што е важно за балканските земји, особено за младите студенти. Претходните средби беа одржани во Словенија, Србија, Хрватска и Босна и Херцеговина. Добиените резултати од теренските истражувања придонесуваат кон збогатување на сознанијата за фауната на вилински коњчиња и нивното распространување на Балканот.



Во Македонија, беа посетени неистражени подрачја во централна Македонија околу кавадаречкиот и прилепскиот регион, Демиркаписка Клисура, Пелагонија и Мариово. При посетата беше потврдено присуството на некои значајни видови со ограничено распространување, како *Caliaeshna microstigma* и *Lidena tetraphylla*, кои се покарактеристични за јужниот дел од земјата. Белчишко Блато беше едно од целните подрачја за истражување каде беа регистрирани 11 вида. Фауната на вилински коњчиња за Македонија брои 64 вида, што претставува скоро половина од европската фауна од оваа група. За време на средбата во Македонија беа регистрирани 43 видови.

Средбата ја организираше МЕД во соработка со Истражувачко друштво на студенти биолози при Природно-математичкиот факултет, Скопје и Словенечкото одонатолошко друштво.

Контакт: Деспина Китанова
kitanova@mes.org.mk





Истражувачка акција 2015 Клепало, Берово

Во периодот 8-22 јули 2015 година се одржа 21-та научно-истражувачка акција на ИДСБ.

Оваа петнаесетдневна акција се одвиваше во источниот дел на државата, односно во срцето на Малешевјата, на јужната страна на Малешевските Планини. Научно-истражувачкиот камп беше поставен во вила „Клепало“, на неколку километри од Берово, близу бугарско-македонската граница.

Акцијата успешно ја спроведоа околу четириесетина членови, гости и стручни соработници. Свој придонес дадоа и професорите и асистентите од Природно-математичкиот факултет од Скопје, неколку претставници од Институтот за екологија и еволуција при Бугарската Академија на Науките, потоа, професори од Институтот по биологија од Природно-математичкиот факултет од Белград, како и членовите на МЕД. На оваа акција беа остварени 12 терени на различни локации, со што речиси беше опфатен планираниот регион за истражување.

Во рамките на оваа истражувачка акција се одржа и тридневно кампување на локалитетот Ченгино Кале, каде во текот на неколкудневното истражување по линијата на македонско - бугарската граница учесниците успеаја да стигнат до најисточната точка на Македонија.



За време на теренот беше собиран различен материјал - инсекти, растенија и различни видови габи. Во импровизираната теренска лабораторија на кампот, собраниот материјал беше анализиран, или беше препариран или исушен, а потоа прецизно евидентиран и означен.

Секцијата за проучување на цицачи се вклучи во втората половина од акцијата. Во рамките на секциските активности, беа поставени фото-замки и стапици за мали цицачи. На акцијата беше идентификуван богат диверзитет на локални видови растенија, животни и габи, од кои дел претставуваат регионални, локални или национални ендемити. Важно е да се спомене дека за време на оваа истражувачка акција беше откриен нов локалитет на инсектојадното растеније кружнолисна муволовка (*Drosera rotundifolia*), која се развива по тресетните живеалишта.

Студенти од Франција на стажирање во МЕД

Во периодот од април до јуни годинава, двајца студенти од Универзитетот во Монтпеље, Франција го спроведоа своето студентско стажирање работејќи во МЕД



Натан Оренберже и Пулен Мерсие – студенти на Факултетот за природни науки, оддел за проучување и унапредување на животната средина, изразија желба да спроведат различни активности вклучувајќи се активно во работата на различни тимови. Натан избра да ги прошири своите познавања за балканскиот рис, работејќи директно со тимот за истражување и закрепнување на овој



вид. Пулен се вклучи во тимот за мониторинг и инвентаризација на податоци за инсекти, особено за тврдокрилци, вилински коњчиња, правокрилци и пеперутки. И двајцата работеа интензивно на терен – собирајќи податоци за соодветните групи од интерес од различни региони на Македонија. Често пати учествуваа на теренски истражувања организирани од МЕД или од Истражувачкото друштво на студенти биолози, но исто значаен дел од теренските истражувања ги споредуваа самостојно. Обработката и анализата на податоците од терен ја спроведуваа во постојана соработка со менторите од МЕД.

Покрај желбата да истражуваат, и Натан и Пулен се ентузујастички фотографи кои за потребите на архивите на МЕД направија одлични фотографии од различни видови животни и растенија.